

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamnne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek po sebi. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pokrajinska skupščina UJU — Pov. Zagreb v Osijeku.

Enodušnost naziranja slovenskega in hrvatskega učiteljstva v pogledu šolskega zakona. — Izvolitev pov. L. Jelenca častnim članom Pov. UJU — Zagreb. — Velik porast članstva UJU na Hrvatskem. — Imponujoča discipliniranost hrvatskega učiteljstva.

Na pokrajinski skupščini Pov. UJU Zagreb v Osijeku.

Na povabilo UJU, poverjeništvo Zagreb, ki je imelo svojo letno pokrajinsko skupščino v Osijeku dne 25. in 26. avgusta, se je udeležila spotoma v Subotici te skupščine slovenska delegacija ljubljanskega poverjeništva: tov. L. Jelenec, A. Gnus, Iv. Dimnik, R. Dostal in M. Fegic.

Skupščina hrvatskega učiteljstva je bila imponantna tako po številu udeležencev kakor tudi po stvarnih predlogih in razpravah ter disciplini.

Navzoča slovenska delegacija je bila viharo aklamirana že na predvečer glavnega zborovanja, ob svojem prihodu v Osijek, ko je došla na pozdravni večer v hotel »Rojal«.

Proslava 30-letnice L. Jelenca in 40-letnice M. Stanojevića in J. P. Jovanovića.

Že pred prihodom slovenske delegacije na delegacijskem zborovanju se je izvršila proslava 40-letnice Mih. M. Stanojevića, ki ga je imenovalo društvo »Edinstvo« v Zagrebu častnim članom in mu je ob tej priliki izročilo častno diplomu ter proslava 40-letnice javnega dela za učiteljstvo tov. Jova P. Jovanovića.

Na glavni skupščini je proslavilo hrvatsko učiteljstvo 30-letnico tov. L. Jelenca.

Poverjenik prof. Skavić je v vznešenih besedah slavil tridesetletnico predsedništva ljubljanskega poverjeništva Luke Jelenca, ki je bil izbran častnim članom zagrebskega poverjeništva UJU.

Tov. L. Jelenec se je v toplih besedah zahvalil hrvatskemu učiteljstvu za odlikovanje.

Stališče hrvatskega učiteljstva v zadevi šolskega zakona.

Poleg običajnih organizacijskih zadev je bil na dnevnem redu tudi referat poverjenika prof. Jos. Skavića »Savremeni pokreti u pedagogiji prema narodnim potrebama«. Že gladki govor predavatelja je vzbudil mnogo pozornosti, še bolj pa njegova izvajanja glede predmeta samega.

Drugi referent je bil tajnik zagrebskega poverjeništva g. Anton Tunkl, o temi »Osvrt na projekt školskega zakona«. Referent je izbor-

no izpeljal svojo nalogo. Dotaknil se je najprej psihološkega momenta, ki vlada v državi in predispozicije, ki vlada za šolski zakon v narodu. Očrtal je pomen osnovne šole za najširšo ljudsko vzgojo v državi in njen vnanji vpliv na vzgojo sploh. Kaj naj šola v tem pogledu ustvari? Kako je šola opremiti, da bo ustrezala pravi vzgoji in novi dobi? Glavni problem, ki ga mora rešiti osnovna šola je vzgajanje dece za državne potrebe. V to svrhu je bila potrebna reorganizacija prejšnje osnovne šole. V to svrhu se je pričel izdelovati tudi načrt zakona o osnovnih šolah. Ta zakon je nujno potreben; da se uredi administracija, da se uredi razmere glede pravnega položaja učiteljstva, da se uredi pouk, da se uredi tudi odnosa šole do države.

Nikakor pa sedanjega zakona ne bomo mogli zgraditi tako, da bodo v njem zastopane vse moderne poteze res modernega šolskega zakona, ker bomo morali tolerirati marsikaj zaradi tako različnih krajevnih prosvetnih razmer in bo ta zakon služil v prvi vrsti za niveliranje teh različnih prosvetnih razmer in posebno razlik; zato bomo morali ta prvi naš skupni šolski zakon smatrati le kot prehodni zakon za prehodno prosvetno dobo, ki nas bo v prosvetnem oziru toliko izravnil, da bomo na podlagi novih prosvetnih razmer lahko mislili na povsem moderen šolski zakon.

Referent se je nadalje dotaknil vprašanja centralistične in decentralistične šolske administracije in je izvajal, da se zaradi vnanjih razmer in vzgojnega značaja najširših ljudskih mas in državne enotnosti, ki se mora kazati posebno na zunaj, mora šolstvo centralistično urediti.

Z velikim zadoščenjem moramo konstatirati, da se idejno popolnoma krije naziranje slovenskega in hrvatskega učiteljstva v temeljnih načelih šolske zakonodaje in da se je tudi skupščina hrvatskega učiteljstva izrekla za posebne prosvetne oblasti v državi, oziraje se pri tem na kulturne celote, da se je izrekla za načelo, naj šola opravlja le šolnik in ne politični uradnik, torej za ločitev šolske uprave od politične.

Nadalje se je referent dotaknil podrobne kritike predloženega načrta. Tudi

i t. d. On je oduševljavao naše učitelje te su neki išli na stranu da prouče nastavu ručnog rada u stranim zemljama pa su posle priredivani i kursevi na kojima su se spremali nastavnici osnov. škola za obučavanje dece u ručnom radu.

1898 g. zaveden je i zakonom ručni rad kao obavezan predmet i nastavni program propisan za nj (1899) koji i danas važi. Nu kako nije bilo dovoljno spremnih nastavnika za predavanje ručnog rada i kako je vreme kad je zaveden ručni rad u nas bilo vrlo nezgodno jer su bile izvanredne političke prilike u našoj zemlji pa se protumačilo kao da zavedenje ručnog rada ima neku i političku tendenciju i najzad, kako su učitelji naterivani tako reći silom na kurseve za učenje ručnog rada — ta se ideja kompromitovala i ručni rad beše vrlo kratkog veka u našim školama. On egzistira, doduše i danas i u zakonu o nar. školama a i u nastavnom planu kao nastavni predmet ali se vrlo retko gde predaje pa čak ne predaju ga ni oni učitelji koji su ga izučili na kursevima u zemlji ili na strani.

Potek glavne skupščine UJU v Subotici.

Imponantna udeležba. — Prisrčnost in gostoljubje vojvodinskega učiteljstva. — Poklonitev manom jugoslovenskih junakov za svobodo. — Preko vplivov dnevne politike se je obdržal nadstrankarski značaj in polno dostojanstvo skupščine in UJU.

v tem pogledu se krijejo naziranja hrvatskega učiteljstva z našimi naziranj. Referent se je vsestransko dotaknil tudi vprašanja šolskega nadzorstva, ki ga je popolnoma objektivno obdejal, ne samo iz enega, ampak iz vseh vidikov. Posebej je iznesel slabe strani sedanjega projekta ter je povdaril, da se iz vsega načrta vidi, da je ustvarjen na temelju vladajočih prosvetnih razmer, ki jih neče preskočiti in bagatelizirati, ker sicer je ves ustroj v nevarnosti. Za tem zakonom moramo šele pričakovati boljšega, kakor ga imajo druge države.

Ob sklepu se je dotaknil g. Tunkl historijata šolske zakonodaje v naši državi, ki komentira marsikatero določbo v sedanjem projektu.

Predlogi.

Ob povsem stvarni in disciplinirani debati je bilo sprejetih s strani skupščine nebroj resolucij in predlogov, katerih nekateri so internega značaja zagrebskega poverjeništva, drugi so se pa sprejeli za predložitev glavni skupščini v Subotici, ker so občega značaja.

Posebno vzoren je poslovnik za gospodarski in nadzorni odbor, ki je bil sprejet na skupščini in s katerim se bo urejalo gospodarstvo Pov. UJU Zagreb.

V katedrali biskupa Strossmayerja v Djakovu.

Mestno prebivalstvo osiješko je simpatično spremljalo delo učiteljstva in iz-

kazalo mnogo pozornosti navzočim skupščinarjem. Vojaška uprava je dala na razpolago dva avtomobila, ki sta odvedla zastopstvo učiteljstva v 40 km oddaljeno Djakovo, da se je poklonilo manom nesmrtnega Jugoslovena, pokojnega biskupa Josipa Juraja Strossmayerja. Na izrecno povabilo se je udeležila tega poseta slovenska delegacija polnoštevno. Ogled djakovske katedrale je napravil na posetnike mogočen utis. Delegacija je položila v kripti na grob velikega biskupa venec s trakovi v narodnih in državnih barvah. Veličastno katedralo, prvovrstno umetnino ne samo v državi sami nego tudi izven granic je tolmačilo djakovsko učiteljstvo in en duhovnik kot zastopnik djakovske škofije Veličastna arhitektonična cerkvenega hrama v gotičnem slogu in bogata slikarija nas je naravnost očarala. Po ogledu katedrale smo bili gosti domačega učiteljstva na prisrčnem gostoljubnem, uprav jugoslovenskem sestanku. Žal, smo se morali prehitro razstati, ker smo morali iti še isti večer nazaj v Osijek.

Velik porast članstva UJU na Hrvatskem.

Članstvo UJU na Hrvatskem in v Slavoniji je naraslo od 1960 na 2988, torej za 1028 članov in od 43 na 55 okrajnih društev, torej za 12 novih okrajnih društev.

Glavna skupščina UJU v Subotici 27., 28., 29. VIII. 1925.

Dne 27. avgusta smo zapustili ob 8. uri jutraj Osijek in nadaljevali pot na glavno skupščino UJU v Subotico, kamor smo dospeli ob 13. uri. Na potu smo občudovali ogromno bogastvo Bačke, ki je v istini pravi Kanaan za našo dižavo. Priliko smo pa imeli tudi videti katastrofalne posledice silovitega orkana, ki je divjal nad Bačko dne 25. avg. popoldne.

Že v Osijeku smo dobili nekaj delegatov in delegatinj iz Slovenije, drugim smo se pridružili v Dalju, od kjer smo se vozili skupno.

V Subotici nas je sprejel na kolidvoru pripravljajni odbor, ki je imel porazdeljena stanovanja na posamezna poverjeništva, da je šlo razdeljevanje hitreje od rok.

Ja ne znam kako dakle stoji sa ručnim radom kao nastavnim predmetom u osnovnim školama u raznim Evropskim državama ali pre rata znam da su većina Evropskih država i Amerikanske države zauzele ručni rad neke kao obavezan a neke kao neobavezan predmet ali se sve više i više širi ideja da se rad istakne kao princip za razvijanje aktivnosti vaspitanikove i svestranog razvika svih sila njegovih a ne samo da se kultivše kao manuelni rad u školskoj radionici.

U svome čuvenom delu »Die naturwissenschaften in der Erziehungsschule« Bajer je uzeo čoveka sa svima njegovim materijalnim potrebama kao polaznu tačku u vaspitnom programu. »Da bi čovek mogao podmirivati ove potrebe — veli on — mora da radi i taj rad oko podmirivanja kulturnih potreba Bajer uzima kao osnov celokupnog nastavnog programa. Razvitiak kulture on izlaže u jednom redu stupnjeva rada. Kao glavni stupnjevi su:

- a) stupanj lovačkog života;
- b) nomadski život;

c) građansko društvo (zasnovano na radinosti.)

Na ove stupnjeve on hoće da nasloni sve oblike školnog života: usputni rad, nega i zaštita životinja, školski vrt, školske radionice i školski laboratorijumi.

Za njega se može reći da je tvorac moderne škole rada.

Na osnovi načela Bajerovih Seufert je u svom delu: »Arbeitskunde in der Volks- und allgem. Fortbildungsschule«, koje je izašlo 1883. g. u Lajpcigu, uneo nov predmet u Didaktiku pod imenom »Nauka o radu, (Arbeitskunde) po kome se obrazuje sav kulturni život sa svima potrebama.

G. Lj. Protić, naš pedagog, u svojoj Pedagogici izložio je kao sredstva za razvijanje rada u školi školska putovanja. Školsku gradinu, zaštitu i negu životinja, školsku radionicu i školske laboratorije. Ovi oblici školske života smatraju se kao slika ekonomsko-kulturnog razvika, koji smo napred izneli po Bajeru.

(Dalje prihodnjić.)

LISTEK.

MIH. M. STANOJEVIĆ:

Škola rada.

(Referat na V. pokr. skup. Pov. UJU — Ljubljana v Šoštanj.)

(Dalje.)

Prvi, koji je uspeo da kod nas zainteresuje jače našu javnost za ručni rad bio je g. Sreta Adžić. On je svojim člankom o ručnom radu u »Otdžbini« Vladana Dorđevića privukao pažnju i merodavnih krugova a, docnije, jednom svojom opsežnom raspravom na Učiteljskoj skupščini 1889. g. zainteresovao je i učiteljstvo naše i upoznao ih sa svima koristima i osobinama ručnog rada, kao i pravcima u kojima se on može razvijati u osnovnoj školi. U toj svojoj raspravi napominjao je on da su već i pre toga neki naši učitelji otpočinjali vezbe u ručnom radu sa svojim đacima kao u drvorezu s testericom, pletenju šešira od slame, kalamljenju voća

Javite naročnike za 1. in 2. številko Zvončka najkasneje do 12. t. m.

kolodvor, drugi so nas pa poiskali pozneje in so nam bili ves čas prijetni družabniki.

Seja glavnega odbora.

Že ob 15. uri se je vršila seja širšega glavnega odbora, katere dnevni red je bil: poročilo izvršilnega odbora, predlogi, namenjeni skupščini in dogovor glede dela na konferenci delegatov.

Seje so se od ljubljanskega poverjenišva udeležili slovenski člani širšega glavnega odbora tov. L. Jelenc, A. Gnuš, R. Dostal in Iv. Tomažič.

Odbor je vzel na znanje poročilo o delovanju vodstva v preteklem letu.

Zborovanje delegacije.

Ob 17. uri se je pričelo zborovanje delegacije. Udeležba velikanska. Prisotnih več sto delegatov, zastopani prav gotovo vsi večji kraji v državi.

Po otvoritvi konference in overovljenju pooblastil so se določili kandidati za poedine sekcije.

Od Slovencev so bili predlagani za verifikacijski odbor Rudolf Dostal, za finančni Mirko Fegic, v odbor za predloge Luka Jelenc, v odbor za referat o učiteljskih Anton Hren in Pavel Flerč, v odbor za poročilo o šolskem nadzoru Ivan Tomažič in referent Ludovik Potočnik, v odbor za referat o šolskem zakonu Iv. Dimnik in za tajnika Aleksander Alt.

Že na tej seji je prišlo do hrupa, ki je običajen na skupščinah beogradskega poverjenišva, in ki je bil prav od tamošnje skupščine prenešen na glavno skupščino.

Že pri seji širšega glavnega odbora je skušal zanesti zmedo bivši predsednik UJU, Milutin Stanković, kar je hotel ponoviti na konferenci delegatov, a so viharji protesti z naravnost burnim ploskanjem onemogočili vsak tak poskus, tako da se je zamogla završiti konferenca delegatov v popolnem soglasju.

Podpredsednik zagrebskega poverjenišva, tov. Milojević, je protestiral proti vnašanju političnih razprtij na skupščino, posebno je protestiral proti temu, da je bivši predsednik UJU tov. M. Stanković razdeljeval in zanesel v zbornico svoj politični list »Slobodni Narod«, v katerem napada vodstvo UJU, katerega član je še vedno on sam.

Obširna debata se je razvila o omejitvi govora, kar je spričo tolikega števila delegatov neobhodno potrebno. Nekateri delegati so bili za omejitev govora na 5, drugi na 10 minut, nekateri so hoteli absolutno svobodo, kar pa z ozirom na omejen čas skupščine ni odobravala večina.

G. Stanković je zahteval, da pridejo v vse odbore poleg zastopnikov poverjeništev tudi zastopniki opozicije, kar pa večina ni odobrila z ozirom na poslovnik in ker bi sicer lahko tvorilo po par ljudi svojo opozicionalno skupino in bi vsaka skupina potem zahtevala svoje zastopstvo.

Več delegatov je protestiralo, ker se je skupščina skicala v tako neugodnem času tik pred začetkom šolskega leta, da se je delegati ne morejo udeležiti polnoštevno.

Glavno zborovanje.

Dne 28. avgusta se je pričela V. glavna skupščina UJU. Slovensko učiteljstvo je častno zastopano. Ako pomislimo velikansko oddaljenost in skrajno neprilichen čas tik pred začetkom šolskega leta je udeležba Slovencev — okroglo stotino — dovoljna.

Vsega učiteljstva na skupščini se cenil nad 2000.

Zborovanje se je vršilo v takozvani gradski kući. Je to velikanska palača, kjer so nameščeni vsi državni in občinski uradi.

O razpoloženju piše »Politika« sledeče: Učitelji razumejo bolje od vseh drugih, da sebe disciplinirajo v momentu, kadar je treba čuvati svoje dostojanstvo pred gosti in kadar je treba manifestirati za idejo edinstva.

Ob 8. uri zjutraj je otvoril v naravnost razkošni dvorani glede na divno ornamentiko in umetniško rezbarijo, podpredsednik UJU Pero Vukšanović letno glavno skupščino s pozdravom navzočih skupščinarjev in zastopnikov oblasti.

V svojem nagovoru se je spomnil tudi bratov in sester učiteljev izven naših meja ki so tudi jugoslovanski učitelji, a se ne morejo udeležiti naše skupščine; naj bodo uverjeni ti jugoslovanski učitelji da vedno mislimo na nje.

Ministra prosvete je zastopal šef personalnega oddelka Jovo P. Jovanović, subotičko oblast veliki župan Dragoslav Gjorgjević, vojaško upravo general Damjanović, domačo prosvetno oblast inšpektor Grgo Lulić in Cvetko Horvat, jugoslovenskega Sokola starosta Kosta Petrović in še razni drugi funkcionarji.

Med burnim odobravanjem se je prečitala vdanostna brzojavka na Nj. Vel. kralja Aleksandra I. in pozdravna brzojavka ministru prosvete Vukičeviću z željo da se čimprej donese zakon o narodnih šolah in pozdrav petemu mednarodnemu profesorskemu kongresu v Beogradu.

V imenu g. ministra prosvete je govoril kot pooblaščenec g. Jovo P. Jovanović, šef personalnega oddelka v ministrstvu prosvete. Povdarjal je, da se kljub malim personalnim izpremembam v ministrstvu misli voditi dosedanja smer prosvetne politike tudi v naprej. Vsi referenti v ministrstvu bodo kolektivno sodelovali na vseh poslih a drugače jim hoče g. minister pustiti proste roke. Ugotovil je, da ima naša država večje število učiteljstva, kakor ga potrebuje. Od 620 letošnjih kandidatov jih je bilo le 200 prideljenih na službena mesta, 420 jih je pa ostalo brez mesta. Napačno je, da se ni vodila točna statistika o tem, kakor je napačno da gredo ti mladi ljudje v druge stroke. Zato je nova uprava upokojila sedaj nad 500 učiteljev in učiteljic, ki so dovršili 35 službenih let in nekvalificirane učitelje. Nadalje se je gospod Jovanović dotaknil vprašanja šolskega zakona in obrazložil mišljenje g. ministra, ki želi, da učiteljska skupščina dobro pretrese projekt zakona o osnovnih šolah in poda svoje mišljenje. Po mnenju govornika je to tembolj potrebno, ker so sedanji projekt izdelali ljudje, ki ne poznajo osnovne šole. Posebno opozarja na vprašanje vzdrževanja šolstva in na nadejalno izobraževanje med 14 in 18 letom, ki ga posebno pospešujejo druge kulturne države.

O reformi učiteljske in nadaljni učiteljski izobrazbi.

O tej temi je referiral g. Milisav Marković, ravnatelj učiteljskega v Šabcu.

Ta referat nam je obljubljen, da ga prejmemo in prinesemo v celoti. Povdarjati pa moramo, da je g. Marković iznesel prav moderno stališče v pogledu učiteljske izobrazbe, ki je skladno s stremljenjem učiteljstva po visokošolski izobrazbi.

O nadzorstvu in nadzornikih osnovnih šol.

Sledil je referat o nadzorstvu in nadzornikih osnovnih šol. Podal ga je Slovenec, šolski upravitelj Ljudevit Potočnik iz Štor pri Čeju naravnost vzorno. Dasiravno v slovenskem narečju, je dosegel s svojimi stvarnimi izvajalnimi in logičnimi zaključki popolno umevanje in naravnost viharno odobravanje navzočih zborovalcev.

Referat priobči v celoti beogradski »Učitelj«, centralno ped. glasilo UJU.

»Politika« piše o referatu sledeče:

»Simpatična pojava g. Potočnjaka izazvala je još lepše raspoloženje. Sa dugom plavom bradom, g. Potočnjak potseća pre na kakvog skromnog ruskog kaludera, nego na učitelja. Motiv za izradu ove teme dao mu je g. Marković, profesor i narodni poslanik, koji je jednom prilikom u Skupštini kazao, da su učitelji

mного плаћени, da treba više da rade i da im za nadzornike treba postaviti profesore. G. Potočnjak smatra da su učitelji najbolje upoznati sa životom i radom kako osnovnih škola tako i učitelja i da zato samo učitelj može da bude nadzornik učitelja. S obzirom na njihove prilike u Slovenačkoj, g. Potočnjak zahteva, da nadzornici moraju biti verni jugoslovenskoj ideji, jedinstva državnog i da se za školu ne sme ništa učiniti bez učitelja i protiv učitelja.

Ceo njegov referat bio je protkan patriotskim rečima i željom da »Slovenac, Srbin i Hrvat za uvek ostanu brat«, kako on to slikovito kaže.

Pred spomenikom padlih za osvobojenje in ujedinjenje

Po končanem dopoldanskem zborovanju se je formirala veličastna povorka in je odšla z vojaško godbo na čelu, ki je svirala nacionalne pesmi, k spomeniku padlim za osvobojenje in ujedinjenje od leta 1912.—1918, ki so ga postavili hvalni meščani Subotice, Srbije in Banjevići ter je bil tamkaj v imenu UJU položen venec, ki so ga nosile štiri učiteljice, ena Banjevička, ena iz Srbije in dve iz Subotice.

Pred velikim marmornim spomenikom, ki je bil odkrit 31. maja t. l. je govoril v imenu jugoslovenskega učiteljstva poverjenik UJU — Zagreb g. Josip Skavić. Njegov govor je bil zahvala in zakletva vsega jugoslovenskega učiteljstva padlim junakom, da hočejo učitelji ravno tako delovati za kulturno dobro države, kakor so oni delali za njeno osvoboditev. Venec je nosil napis: »Junaki, sprejmite mali dar hvalnosti jugoslovenskega učiteljstva«. Ob polaganju venca je vse jugoslovensko učiteljstvo zapelo državno himno.

Delovanje odsekov in ogledovanje poljedelske razstave in mesta.

Popoldne so delovali do pozne ure odseki.

Ostali skupščinarji so ogledali mesto, pred kratkim otvoreno poljedelsko razstavo in bližnje kopališče Palič.

Naši učitelji so posebno ogledovali poljedelski oddelek razstave, v katerem se nahajajo vzorne slike iz kmetijstva, ki bi jih bilo neobhodno potrebno natisniti in založiti ter razpečati posebno po naših šolah. Učiteljice so se povečini ustavljale v oddeku, kjer so bili izloženi krznarski izdelki in ročna dela.

Koncert v sinagogi.

Na večer so se člani udeležili duhovnega koncerta v sinagogi, ki je bil prirejen na čast učiteljstvu. Prisostvovati koncertu je bil pravi užitek. Mešani pevski zbor, v katerem se nahajajo znameniti operni pevci, ki jih posebej plača hebrejska občina je odpel več cerkvenih pesmi, ki napravilo na človeka mogočen utisek. Bila je pa to novost in posebnost za naše učiteljstvo.

Koncert se je vršil v splošno zadovoljstvo in umetniški užitek prisotnih. Izvajale so se vokalne skladbe prvovrstnega pevskega zbora in s spremljevanjem orgel. Pred pričetkom je nadrabin v svečeniškem ornatu tolmačil hebrejsko bogoslužje.

Poročila odsekov.

Dne 29. dopoldne se je skupščina nadaljevala in so podali svoja poročila odseki, ki so zborovali prejšnjega dne ves popoldan.

Verifikacijski odbor.

Ob 8. uri zjutraj se je pod vodstvom podpredsednika Vlade Petrovića nadaljevala glavna skupščina s poročili odsekov.

Kakor se je vršila prvi dan še dokaj v redu, je bila ta dan zborovalna dvorana pozorišče skrajno hrupnih in neljubih prizorov.

Prvo je prišlo na dnevni red poročilo verifikacijskega odseka.

Pri tej priliki se je z zadovoljstvom konstatiralo, da so kljub največji oddaljenosti zastopana vsa slovenska okraj-

na učiteljska društva in tudi iz drugih delov države, posebno iz Hrvatske je bila udeležba polnoštevna.

Odsek za šolski zakon.

Ta odsek je zboroval popoldne od 2.—6. Propadel je v odseku predlog zastopnika ljubljanskega poverjenišva, da naj se definitivnih zaključkov ne dela sedaj, temveč naj se pozovejo vsa poverjenišva, da do dne 15. septembra predložijo izvršilnemu odboru svoje predloge k izpremembam glavnega odbora, ki jih naj izvršni odbor nato znova redigira in predloži ministru prosvete. Osvojena pa so bila stališča, ki jih je zavzela pokrajinska skupščina v Sošanju, posebno z ozirom na čl. 87. in 106. projekta in druge zadeve označene v soštanski resoluciji ter še drugi izpreminjevalni predlogi, ki se nahajajo v spomenici Pov. UJU — Ljubljana, a jih ni že prejel osvojit glavni odbor.

Sledilo je poročilo Ante Tunkla (Zagreb) o projektu šolskega zakona. Splošno se je v debati povdarjalo žalostno dejstvo, da se v dobri šestih letih še ni ustvaril enotni šolski zakon za celo državo. V nadaljni razpravi, ki je zavzemala velikansko razburjenost in razpaljenost duhov, so posamezni govorniki (Mihajlović, Stanković, Ljutić, nadzornik iz Novega Sada, Janković, Kostić, Žika Radosavljević in drugi) z vso vehemenco zahtevali učiteljsko stalnost. Pri tej priliki so se pojavili med posameznimi predstavniki beogradskega in zagrebskega poverjenišva burni prizori in je često kazalo na to, da se bodo najrazboritejši dejansko spoprijeli.

Iz debate o projektu šolskega zakona povzemamo sledeče: Stalnost učiteljstva mora ostati neokrnjena od prvega dne do zadnjega. K izpreminjevalnim predlogom je g. ministru izročiti na vsak način tudi primeren komentar. Svoboda učiteljstva mora biti v vsakem ožiru zagotovljena in se ne sme učiteljstva zastopavljati za drugimi uradniki v tem ožiru. Tako važno resolucijo, kakor je predložena v šolskem zakonu, bi bilo treba dati prej že na vpogled delegatom, da jo prouči. Protestiralo se je proti temu, da morajo šolski zakon izvajati ljudje, ki ga ne poznajo in niso učitelji. V debati je padel tudi protest proti upokojitvi učiteljstva s 35 službenimi leti. Češ, da naj učitelji služijo, dokler je fizično zmogljivi, ker mlajši ne prihajajo v šolo z onim navdušenjem, kakor starejši. Povdarjala se je nadalje potreba uvesti v zakon dovoljno gospodarsko garancijo, da bo šolstvo lahko napredovalo glede vzdrževanja in zidanja šol. V to svrhu bi bilo potreba unesti v zakon fond 20.000.000 Din za zidanje šol, kakor je bil že v prejšnjih projektih. Poslednja dva govornika sta izrabila to priliko in sta zavračala trditve zastopnika ministra prosvete, da je hiperprodukcija učiteljstva v naši državi, trdeč, da se bo v hiperprodukciji lahko govorilo tedaj, kadar bo v naši državi sto na sto pisemenih in nič analfabetov, a ne 27%.

Zadnjo besedo je imel referent, ki je povdarjal, da je odsek točno in vestno predelal zakonski načrt in vnesel izpremembe. Žal, da po šestih letih še nismo dobili enotnega šolskega zakona. Kar se tiče unifikacije si ne more predstavljati brez te popolnega duhovnega edinstva. Na vse točke, ki se tičejo učiteljske stalnosti, je posebno pazil odbor in je odstranil in predlagal izpremembe pri vseh členih na podlagi katerih bi se odpirala vrata protekciji in partizanstvu. On smatra, in na to stališče se je postavil tudi odsek, da je ta zakon le prehodni. V zakonu se borimo za 32-letno službeno dobo in je to naše načelno stališče zato se ne moremo istočasno boriti proti upokojitvi učiteljstva s 35 službenimi leti za kar govorijo več osebni interesi prizadetih, kakor pa kako načelno stališče. Borba proti upokojitvi s 35 službenimi leti bi pobiljala in slabila našo zahtevo za 32 službenih let.

Sprejeta je bila nato resolucija odseka, ki jo priobčimo v celoti v eni prihodnjih števil »Učit. Tov.«

Vse šolske knjige in šolske potrebščine

ima v zalogi knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Naročite jih pravočasno, zahtevajte cenike!

Odsek za učiteljsko izobrazbo.

Nato je prišlo na vrsto poročilo o odseku za nadaljno učiteljsko izobrazbo in o reformi učiteljske. Podal ga je referent prof. Josip Skavič iz Zagreba. Sprejete so bile resolucije o osnovenju pedagoške fakultete na univerzi ali posebni oddelki o razširjenju učiteljske izobrazbe na učiteljskih na pet let, o enotnem zakonu in učnem načrtu učiteljskih, o osnovenju vadic na vseh učiteljskih in o otvarjanju učiteljskih v večjih kulturnih centrih o ukinitvi pedagoških oddekov, o šolanju v inozemstvu v svrhu pridobivanja ped. izkustev itd.

Referent je povdarjal v svoji utemeljitvi potrebo reformiranja učiteljske, ponuka praktičnih predmetov. Ugotovil je, da je učiteljska šola v krizi. Potreba je posebnih ustanov za učiteljsko izobrazbo itd.

Celotno resolucijo o reformi učiteljske in učiteljske izobrazbe prinesemo v eni prihodnjih številkih »Učit. Tov.«

Finančni odsek.

Poročilo finančnega odseka je izkazalo čistega dohodka v minulj upravni dobi 161.928 Din.

Odsek o šolskem nadzorstvu in nadzornikih.

Sledilo je poročilo odseka o nadzorstvu in nadzornikih osnovnih šol, ki ga je podal Miho Kusjanović (Dubrovnik). Sprejet je bil predlog, da obdrže nadzorniki stalnost najmanj pet let.

Resolucijo priobčimo v prihodnje v celoti.

Odbor za predloge.

Odsek za predloge, katerega predsednik je bil ravnatelj Luka Jelenc, je podal 44 raznih predlogov, ki se tičejo materialnega stanja učiteljstva aktivnega kakor upokojenega. Pri slednjem se je zlasti zavzemalo za prevedbo takozvanih kronskih upokojencev na dinarske. Nadaljni predlogi se tičejo pravne in administrativne uprave, otvoritve morskoga zdravilišča v Kraljevici, priznanja učiteljskega doma v Zagrebu poverjeništvu itd. V debati je porabil Milutin Stanković (Beograd) priliko za zahtevo, da referenti v ministarstvu ne smejo biti člani glavnega odbora niti uredniki učiteljskih listov. Njegov predlog je propadel kljub temu, da so se izjavili zanj posamezni člani glavnega odbora.

Vse sprejete predloge prinesemo v eni prihodnjih številkih v celoti.

Odbor za »Izveštaj«.

Poročilo odseka o izveštaju izvršnega odbora je sledila viharna debata, tekom katere so se zopet razpaljevale

strasti posameznih grup s hrupnimi prizori. V največji vihri je predsednik prekinil zborovanje.

Na nadaljnjem zborovanju ob 15. uri so posamezni govorniki v temperamentnih govorih, ki bi zaslužili drugačne vsebine in oblike, dajali duška svoji razburjenosti in strasti. Med največjo vihro, ko so se z največjo težavo večkrat komaj preprečili dejanski spopadi, je uspešno in med burnim odobravanjem nastopil šolski upravitelj Josip Lapajne iz Cerkelj pri Kranju, ki je zahteval, naj se politika eliminira iz strokovne organizacije, ker je na škodo ugledu učiteljstva in naj zagrebško in beograjsko poverjenišvo rešava svoje spore doma ter naj jih ne vlačijo na glavno skupščino. Njegov pomirjevalni govor je bil viharno aklamiran s klici: Živelj Slovenci!

Skupščina je sprejela po viharnih debatatah poročilo večine in je zavrnila oddvojeno poročilo in pripombe k poročilu s strani manjšine.

Volitve.

Sledile so volitve uprave UJU, pri kateri priliki je ponovno prišlo do neprijetnih prizorov med večino in manjšino. Izvršilni odbor je podal ostavko in tako je moralo priti do novih volitev, dasi ravno še ni potekla funkcijska doba in bi se morale vršiti volitve še prihodnje leto. Predsednikom UJU je bil izvoljen Pero Vuksanović (Beograd). Med drugimi je bil voljen v izvršilni odbor referent Pavel Flerč (Beograd). Na njegovo dosedanje mesto v širšem glavnem odboru pa Josip Lapajne, šolski upravitelj v Cerkljah pri Kranju.

Časopisni glasovi o slovenski delegaciji.

»Politika« piše:

Slovenci su se za vse vreme skupštinske sednice držali vrlo dostojanstveno. Oni su samo posmatrali ove scene i žalili što je došlo do tih scena na skupštini jugoslovenskih učitelja.

Banket.

Zvečer se je vršil banket, ki ga je priredila subotička mestna občina na čast udeležencem skupščine v kopalšču Palić pri Subotici.

Vkljub burnim scenam na skupščini se je Udruženje ojačilo glede delazmožnosti vodstva in tudi številčno je narasla armada UJUjevcev na 13.000 članov, in še vedno pristopa novo članstvo.

dizanje Jugoslovenskog Dačkog Doma prvi prilog već dao u hiljadu dinara naš drug g. Mih. M. Stanojević u spomen svoje proslave četrdeseto-godišnice prosvetnog, književnog i nacionalnog rada i time udario prvi kamen u temelji te naše buduće građevine, zajedničke kuće celokupne naše jugoslovenske omladine, budućnosti naše.

Delo na projektu zakona o narodnih šolah.

Najveći deo vremena u toku školske godine uzimao je i najviše posla zadavao izvršnome Odboru rad na Zakonu o nar. školama. Skoro sve učiteljske skupštine od oslobođenja pa na ovamo jednoglasno su zahtevale i isticale prešnu potrebu donošenja jedinstvenog zakona o osn. školama za celu zemlju i unificiranje nastave u državi. Ali se sve do ove godine nije mogao doneti zakon o nar. školama zbog poznatih političkih prilika. Predašnji Ministar prosvete, G. Miša Trifunović podneo je bio Nar. Skupštini jedan predlog zakona o narodnim školama ali ga Skupština nije mogla doneti jer je na brzo posle toga bila raspuštena. Ove školske godine podneo je Nar. Skupštini na rešavanje predlog zakona o nar. školama Ministar g. Svetozar Pribičević i on se sada nalazi na rešavanju.

On se ima prema Ustavu rešavati u Zakonodavnom Odboru po kratkom postupku i potom podneti plenarnoj sednici Skupštinskoj, koja ima da ga glasanjem primi ili odbaci. Zakonodavni Odbor je izabrao sekciju koja će ga detaljno pretresati i uputiti po svršenom poslu Zakonodavnom Skupštinskom Odboru. Sekcija je uzela u pretres taj zakonski projekt i donekle ga pretresla, ali je rad u sekciji zastao zbog poznate političke promene u Vladi i kako je Nar. Skupština odložena do jeseni negova će dalje sudbina zavistiti od prilika i dalje situacije.

Zakonski projekt koji se nalazi pred Narodnom Skupštinom ima svoj istorijat i on će se izneti pred Učiteljsku Skupštinu, koja ima da ga pretrese i oceni, jer je po rešenju Glav. Odbora stavljen na dnevni red. Neka nam je dopušteno samo uzgred napomenuti, da je ovom projektu zak. o nar. školama dala prvobitnu osnovicu učiteljska komisija obrazovana od strane Min. Prosvete, a koju su sastavljali naši najpriznatiji učitelji iz svih pokrajina i dva priznata naša pedagoga. Taj projekt učiteljske komisije pretresao, je proširio i preradio Gl. Prosv. Savet, u kome su takode učestvovali naši najviđeniji naučnici i pedagozi i delegati iz svih pokrajina a sem toga i predstavnici našega Udruženja: g. Milutin Stanković, ondašnji predsednik Uč. Uruženja i Dim. Sokolović predsednik Povereništva — Beograd.

Taj projekt je podnet sadašnjoj Nar. Skupštini na rešenje sa izmenom samo jednog vrlo neznatnog broja članova, koji bi, ako budu rešeni kako su predloženi, bili štetni po školu i učiteljstvo.

Te su izmene unesene nenadno, oštrim svojih odredaba sasvim prirodno uzbudile učiteljstvo, kad se saznalo za njih, i među učiteljima je ovladao nemir i užurbanost. Te se odredbe tiču poglavito podizanja i izdržavanja škola i učiteljskih kazni.

Izvršni Odbor i sam iznenađen ovim nenadnim izmenama Projekta Gl. Pr. Saveta u glavnome, hladnije je sudio o svedmu, jer je znao da taj projekt ima da reši Narodna Skupština, i da tamo ima ljudi i učiteljskih prijatelja, koji će svaku stvar pri rešavanju dobro odmeriti i neće dopustiti da se ozakone ikakve odredbe, koje bi bile na štetu škole i učiteljstva. Izvršni Odbor zna s kakvom žudnjom i s kakvim nestrpljenjem iščekuju naši drugovi novi zakon a naročito oni, koji žive pod krovom predratnih austrijskih zakona, kojima nije ni u čemu zagarantovana stalnost učiteljskoga položaja, a nisu se dali zaneti političkim momentima i raspoloženjima izvesnih krugova, koji bi želeli da što duže ostane današnji provizorijum zakona i da se unificiranje školskog zakonodavstva što duže odlaže iz političkih razloga, koji su poznati. On je znao da se zakonski projekt može i dopuniti i izmeniti u nekim važnim odredbama, a naročito u onim koje tangiraju bitne interese škole i učitelja — u samoj Skupštini, i zakon bi bio u glavnom dobar, Izvršni

je Odbor vodio računa i o mnogim vrlo dobrim i naprednim odredbama koje su ušle u zakonski projekt, i o ljudima, koji su tvorci toga projekta, pa i o ugledu našega Udruženja, čiji su predstavnici dali svoj potpis u Gl. Prosvetnom Savetu na nj.

Sve izmene koje su najflagrantnije bile Izvršni Odbor dostavio je kratkim putem odmah i Ministarstvu Prosvete i skupštinskoj sekciji.

Kako se zakon u skupštinskoj sekciji lagano radio Izvršni Odbor je imao vremena da naknadno konsultuje o svojim predlozima i Širi Gl. Odbor, koji je po zahtevu povereništava sazvat bio za 29. juli ove godine.

Za sve to vreme, do sastanka Šireg Gl. Odbora, Izvršni Odbor je budnim okom pratio svaki korak u razvoju školskog zakona i stalno bio u kontaktu sa sekcijom Nar. Skupštine i narodnim poslanicima dežurstvom svojih članova, a cirkularima svojim obaveštavao je Povereništva o svome radu i nastojavanju oko zakona, čekajući najzgodniji momenat kad treba pozvati i Širi Glavni Odbor da jačim autoritetom pomogne njegovu akciju.

Kad se sastao Širi Gl. Odbor on je s Upravom Povereništva Beogradskog, koristeći se opsežnim memorandumom Povereništva ljubljanskog, i usvojivši napomene Izvršnog Odbora, proširio iste i spremio rezoluciju o zakonskom projektu koji je pred Skupštinom sada, tako da ona ima jedan odličan materijal za dopunu i izmenu podnetog projekta, koji bi mogao, ako se usvoji sa našim napomenama poslužiti korisno i školi i narodnoj prosveti.

Predpisi o polaganju usposobljenostnoga ispita.

Pravila o polaganju praktičnih učiteljskih ispita, na osnovu čl. 29. o nar. školama koja važe za Srbiju, Crnu Goru i Vojvodinu izmenjena su na štetu učiteljskih kandidata koji polažu te ispite. Ove izmene predstavljaju jedan absurd i onemogućavaju polaganje praktičnog ispita učiteljima, a uz to određenim rokom propisanim za prijavu i polaganje ispita produžuju privremenost službovanja na štetu učitelja. Po tim izmenama učiteljima se nije dopuštalo da se mogu služiti ikakvom knjigom i da svoje pripreme moraju izradivati pred komisijom, pa čak nisu davale mogućnosti ni da kandidati pribave očigledna sredstva i druge pomoćne pedagoške i metodičke pripreme potrebne za uspešno izvođenje predavanja.

Izvršni Odbor je po učinjenim predstavkama mnogih mladih učitelja i uč. društava i preko štampe i ličnom intervencijom uspeo, te su ova pravila u nekoliko izmenjena i učiteljima olakšala polaganje ispita.

Delovanje Glavnega Odbora UJU.

Širi Glavni Odbor našega Udruženja održao je u toku ove godine 3 sednice. Prva sednica je bila 29. i 30. decembra pr. godine, druga 29. jula a treća 27. avgusta (u Subotici).

Na prvoj sednici koja je bila sazvana po zahtevu povereništava povodom poznatih članaka u »Nar. Prosveti« — promenjeno je Uredništvo i odlučeno da dužnost predsednika do sastanka skupštine vrši prvi podpredsednik g. Pet. Vuksanović. Opširan izveštaj sa te sednice odštampan je u »Nar. Prosveti« od ove godine.

U isto vreme Širi Gl. Odbor akceptirao je publikovanu izjavu Izvršnog Odbora, kojim se principijelno slaže s tim, da učitelji koji učestvuju u političkoj borbi mogu biti ganjani. Kako su svi pred zakonom jednaki to se učiteljima ne mogu osporiti njihova prava dok su u granicama zakona.

Na sednici od 30. XII. 1924. g. uvažena je ostavka koju je podneo na položaj poverenika g. Ivo Radovanović iz Splita.

Za tim je pretresano pitanje o daljem uređivanju društinskog lista i odlučeno o mestu držanja V. Učiteljske Skupštine i temama koje će se raspravljati na njoj. U ovom pitanju pošto je diskusijom, u kojoj je sudelovalo veći broj članova i dao podatke i orijentacije Izvršnom Odboru, Širi Odbor ovlastio je Izvršni Odbor, da on po svome nahođenju i okolnostima odredi mesto držanja učit. skupštine i izvrši izbor tema s tim, da svakako

Delo glavnega odbora UJU v letu 1924.—25.

(Konec.)

Glavni Odbor u svojoj punoj sednici održanoj 30. decembra 1924. god. izabrao je naročiti odbor, kome je poverena briga o načelnosti i detaljima za privođenje u delo ovog pitanja. U taj su odbor izabrani: Bartul Đivoje iz Splita, Antun Gnuš iz Dol. Hrastnika, Jan Biharsnik, Rudolf Pilko, Anta Mladenović, Živ. Radosavljević, Milorad Vujanac, gđa Jela Ivanovička i Aleksije Đurđić iz Beograda, a sem njih g. Milan Mitrović upr. škole u Koviljači, Drag. Tešić školski nadzornik, Milan Stanojević, Mil. Jevtić, Mirjana Jakšićeva, učitelji iz Loznice.

Verujući da će izabrani odbor u saradnji sa Gl. Odborom a dokazanom svešću članova UJU o interesima našega ne samo Udruženja no i staleža kome pripadamo — slobodni smo očekivati s punim uverenjem, da će uskoro Učiteljski Dom u Koviljači, kao naša zajednička imovina biti prvo kandiolo u veličanstvenom hramu našeg narodnog jedinstva i naše ljubavi prema lepšoj i sigurnoj budućnosti našeg naroda.

S toga očekivati je, da će svi članovi Udruženja preko svojih mesnih organizacija odgovoriti tačno i na vreme ne samo

svojoj ličnoj obavezi, nego i u ostalim dužnostima van toga, te kako bi se u toku školske godine 1925/26 pristupilo neposrednom radu i omogućilo što skorije realizovanje pitanja i ideje o podizanju našeg Doma u Banji Koviljači.

IV. Učiteljska Skupština u Dubrovniku usvojila je predlog Izvršnog Odbora i o podizanju jednog Dačkog doma u Beogradu, koji bi imao služiti poglavito za smeštaj daka i učitelja iz cele naše države kad dolaze poradi svojih ekskurzija u Beograd, kao prestonicu svoju. Ova odluka nije izvršena u toku ove škol. godine poglavito s toga, što je Povereništvo Beogradsko bilo razvilo vrlo živu akciju u toku ove godine preko učitelja i daka u Srbiji, Crnoj Gori i Vojvodini za prikupljanje priloga za dogradivanje i proširivanje Učit. Doma, te ne bi bilo uspeha kad bi se za oba ova doma u isto vreme skupljali priloz i apelovalo na jednu istu publiku.

U idućoj godini počeo se intenzivnije raditi na ostvarenju ovih skupštinskih odluka.

Neka nam je dopušteno napomenuti sa prijatnim zadovoljstvom, da je za po-

Šolske zvezke po konkurenčnih cenah, iz najboljšega papirja s pivnikom izdeluje Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6. Učiteljstvo opozarjamo, da naj uvede te zvezke v šole in naj zahteva v trgovinah zvezke Učiteljske tiskarne.